

POLGÁRI LÉGIKÖZLEKEDÉS BIZTONSÁGI SZERVEZET

Budapest
1675 pf.: 62

2004. április 05.

REPÜLŐESEMÉNY ZÁRÓJELENTÉS-TERVEZET

ny.szám: **259/2003**

Üzembentartó: **Malév Rt.**

Tulajdonos: **Budapest Aircraft Finance I.B.V.**

Gyártó: **Fokker Aircraft B.V.,The Netherlands**

Típus: **Fokker F28 Mk0070**

Nemzetisége: **magyar**

Lajstromjele: **HA-LME**

Eset helye: **Budapest Ferihegy Nemzetközi Repülőtér**

Eset ideje: **2003. december 03. 08 óra 34 perc (helyi idő szerint)**

Eset kategóriája: **REPÜLŐESEMÉNY (KÉNYSZERLESZÁLLÁS)
(A stabilizátor emelkedés közben megszorult)**

Összefoglaló áttekintés

Az esetet 2003. december 03-án 08 óra 38 perckor a Malév Rt. műszaki diszpécser szolgálat jelentette a Malév RBO ügyeletesnek, aki tájékoztatta a PoLéBiSz ügyeleteset a történetekről először mobil telefonon, majd telefaxon.

A repülőgép leszállása után a helyszínre érkezett a PoLéBiSz ügyeletes és az esemény vizsgáló, valamint a MALÉV RBO vezetője és ügyeletes. A helyszíni szemlét végzők meghallgatták a parancsnokot, majd írásos jelentést kértek tőlük az esetről, melyet a parancsnok a helyszínen meg is tett. Ezt követően a RÜO műszaki szolgálat a helyszínelők jelenlétében ellenőrizte a stabilizátor működését elektromos vezérlés és mechanikus működtetés /trimm kerék/ üzemmódban. Megállapították, hogy a stabilizátor nem működtethető egyik üzemmódban sem.

Ezt követően a műszaki szolgálat a repülőgépet a hangárba vontatta, és megkezdte a hiba behatárolását, illetve kijavítását.

A meghibásodott berendezést a MALÉV kiküldte a berendezést gyártóhoz további hibafeltárássra, illetve javításra.

A PoLéBiSz igazgatója a szakmai vizsgálat vezetőjének Sipos Sándor légiközlekedési eseményszakértőt, a szakmai bizottságba tagként Burda Pál légiközlekedési esemény helyszínelő technikust jelölte ki.

A Kivizsgáló Szakmai Bizottság (továbbiakban KSZB) lényegi okként megállapította, hogy az állítható vízszintes vezérsík –a Horizontal Stabilizer Control Unit-meghibásodása miatt a kezdeti emelkedés során megszorult.

A HSCU gyártója (Goodrich Aerospace Canada Ltd.) tényfeltáró jelentését a KSZB 2004. 03. 30-án kapta meg, amely szerint kijelenthető, hogy a szóban forgó berendezés több eleme meghibásodott illetve megrongálódott, és emiatt működésképtelenné vált. A meghibásodott elemek lecserélését követő működéspróbán a berendezés már nem idézte elő azt a hibajelenséget amely az eseményt is okozta.

2004. 02. 29-én a HA-LMA lajstromjelű, majd 2004. 03. 06-án a PH-KZG lajstromjelű repülőgép HSCU berendezése szintén meghibásodott repülés közben, és ezáltal szintén repülőesemény következett be. Ezeket a meghibásodásokat a repülőgépek üzemeltetői a gyártóval illetve a berendezés gyártójával vizsgálják. A MALÉV Rt. kivizsgáló szakbizottsága zárójelentés tervezetében biztonsági ajánlasként javasolta felvenni a HSCU-t kötött üzemidős berendezések közé.

1. TÉNYBELI INFORMÁCIÓK

1.1. A repülés lefolyása

2003. december 03-án a kijelölt hajózó személyzet a HA-LME lajstromjelű repülőgéppel a MA-564 számú BUD-ZRH menetrendszeri járat teljesítésére indult.

A felszállás után néhány perccel az MFDU-on a „JAMMED STAB” hibaüzenet jelent meg. A hibaüzenettel kapcsolatos eljárás végrehajtása után a hiba továbbra is fennállt, ezért az OCC-vel történt egyeztetés után a visszafordulás mellett döntöttek. A leszállást kézi vezérléssel rendben végrehajtották Ferihegyen.

A járatot gépcsere után a HA-LEZ jelű repülőgéppel 2óra 39 perc késéssel rendben teljesítették.

1.2. Személyek sérülése

SÉRÜLÉSEK	SZEMÉLYZET	UTASOK	EGYÉB
Halálos	0	0	0
Súlyos	0	0	0
Könnyű	0	0	0
Nem sérült	2/3	38	0

1.3. Légijármű rongálódása

A légijármű az eset során semmilyen mértékben nem rongálódott meg.

1.4. Egyéb kár

Az eset során egyéb kárról nincs információja a KSZB-nek.

1.5. Személyzet adatai

Légijármű parancsnok adatai

szakszolgálati engedélye:	Közforgalmi Pilóta
kora, és neme:	41 éves férfi
képesítése:	Fokker 70 parancsnok
jogosítása:	Fokker 70 CAT III/B
szakmai érvényessége:	2004. 03. 31.
összes repült ideje:	7459 óra
összes repült ideje a típuson:	4774 óra
utolsó 30 nap alatt a repült ideje:	40 óra

Légijármű elsőtiszt adatai

szakszolgálati engedélye:	Közforgalmi Pilóta
kora, és neme:	45 éves férfi
képesítése:	Fokker 70 elsőtiszt
jogosítása:	Fokker 70 CAT III/B
szakmai érvényessége:	2004. 03. 31.
összes repült ideje:	539 óra
összes repült ideje a típuson:	539 óra
utolsó 30 nap alatt a repült ideje:	55 óra

1.6. Légijármű adatai

1.6.1. Törzs adatai:

típusa:	F 28 MK 0070
gyártási száma:	11575
gyártási ideje:	1996. 03. 03.
gyártó:	Fokker Aircraft B.V., The Netherlands
légialkalmassági bizonyítvány száma	G4 RN Fk70
érvényessége:	2004. 09. 24.
Üzemideje összesen:	16744 óra / 11766 ciklus
utolsó nagyjavítás: nem volt nagyjavítva	14694 óra / 10284 ciklus (2003.03.05-én 1C karbantartás volt)
utolsó karbantartás:	16744 óra / 11766 ciklus (DY check)

1.6.2. Hajtóművek típusa:

Rolls Royce TAY Mk 620-15

1.6.3. A meghibásodott berendezésre vonatkozó adatok:

Típusa:	45000-1 HSCU
Gyári száma:	MAL-0009

1.6.4. A légijármű terhelése, és annak eloszlása:

A tüzelőanyag tömege:	7400 kg (felszálláskor)
A repülőgép teljes tömege:	35918 kg
(engedélyezett max. felszálló tömege a légiüzemeltetési utasítás szerint 38100 kg lehet.)	
A repülőgép súlypontja (MACTOW):	27,80%
A légijármű terhelése, és annak eloszlása a megengedett határokon belül volt.	

1.7. Meteorológiai adatok

Az eset nappal, jó látási, és csapadékmentes időjárási viszonyok között történt. Az eset szempontjából az egyéb meteorológiai körülmények érdektelenek.

1.8. Navigációs berendezések

A repülőgép navigációs rendszerei az előírásoknak megfelelően működtek, az eset bekövetkezésében nem játszottak szerepet.

1.9. Összeköttetés

A repülőgép személyzete és a légiforgalmi irányítás közötti összeköttetés az előírásoknak megfelelő volt, az eset bekövetkezésében nem játszott szerepet.

1.10. Repülőtéri adatok

Az érintett futópálya az adott fel,- és leszállásra alkalmas volt, az eset szempontjából érdektelen.

1.11. Légijármű adatrögzítők

Az eset során a fedélzeti adat és hangrögzítők üzemképesek voltak. Az eset kivizsgálásakor az adatrögzítő kiértékelésére került. Az értékelés során az eset megítélése szempontjából rendellenes tevékenységre utaló adatokat a KSZB nem talált.

A budapesti kigurulás közben a személyzet mindkét irányban működtette a stabilizátort, majd a súlyponthelyzetnek megfelelő értékre állította be.

A fedélzeti hangrögzítő kiértékelését a KSZB, mivel többlet információt nem adott volna, nem kérte.

1.12. Roncsra és a becsapódásra vonatkozó adatok

Az eset során a repülőgép nem sérült meg.

1.13. Orvosi és az igazságügyi-orvosszakértői vizsgálatok adatai

Az eset során személyi sérülés nem történt, Orvosi Bizottság összehívására nem volt szükség.

1.14. Tűz

Az eset során, illetve azzal összefüggésben tűz nem keletkezett.

1.15. Túlélés lehetősége

Kutatásra és mentésre nem volt szükség. Az eset során nem alakult ki életveszélyes helyzet.

1.16. Próbák és kísérletek

Az eset jellege miatt a műszaki szolgálat hibafeltáró tevékenysége elégséges volt a hiba tényleges okának kiderítésére, ezért egyéb próbára, illetve kísérletre nem volt szükség.

1.17. Szervezetek jellemzése

Az eset idején az üzemeltető rendelkezett JAR-OPS 1 szerinti üzemeltetői engedéllyel, melynek száma; H-001, érvényessége 2004. 04. 30.

1.18. Kiegészítő adatok

Nincsenek.

1.19. Hasznos vagy hatékony kivizsgálási módszer

A KSZB új vizsgálati módszert nem alkalmazott.

2. ELEMZÉS

A KSZB a rendelkezésre álló adatok, információk, dokumentációk, illetve a karbantartó személyzet és a pilóta elmondása alapján a bekövetkezett esetet az alábbiak szerint elemzi:

2.1. A budapesti felszállás után pár perccel kb. 5000 láb magasságon az MFDU-on „JAMMED STAB” hibajelzés volt. A parancsnok utasította az első tisztet, hogy hajtsa végre az előírt eljárást a hiba megszűnése érdekében és az AP1 –es robotpilótát bekapcsolta. Az AP1 bekapcsolása után „STAB TRIMM 1-2„ hibajelzés jelentkezett, ezután a repülőgépet a továbbiakban kézzel vezérelték. A stabilizátor kb. 33-34% között állt és sem elektromos, sem kézi vezérléssel „ANU” irányba nem mozdult el. Az OCC-vel történt egyeztetés után, a személyzet úgy döntött, hogy visszafordul mert a hiba miatt, a repülőgéppel automata leszállás nem hajtható végre, és a célrepülőtéren (zürich) CAT II/III eljárás volt, ami automata leszállást igényelt volna. Budapesten kézi vezérlésű leszállást hajtottak végre és rendben begurultak a 69-es állóhelyre. A hajózó személyzet a meghibásodást a 0367326 számú AFL lapon az alábbiak szerint okmányolta: „JAMMED STAB” fault on MFDU”.

2.2. A kivizsgálás során a KSZB 3 hónapra visszamenőleg ellenőrizte a HA-LME lajstromjelű Fokker 70 típusú légijármű archivált üzemeltetési okmányait, melyekben a meghibásodással kapcsolatban bejegyzés nem volt.

2.3. A MALÉV Műszaki Szolgálat hibakereső, és elhárító tevékenysége:

2.3.1. A műszaki szolgálat a 2051/52/53 számú Job Sheet alapján hibakeresést végzett. A hibakeresés során megállapították, hogy a stabilizátor sem elektromosan, sem pedig a kézi kerékkel nem működtethető.

2.3.2. További hibakeresés végett kiburkolták a „Stabilizer Control Unit” burkoló lemezeit. Az MM vonatkozó előírásai alapján ellenőrizték a „Chip-detector” –t, valamint az egység meghajtó házában az olajsintet. A mért és ellenőrzött értékek megfeleltek az MM 27-42-01-600 előírásainak.

- 2.3.3. Végrehajtották a Stabilizer Control Unit hidraulic-clutch működési tesztet az MM 27-44-00-720-835-A alapján. A teszt során az AT24742 cikkszámú ellenőrző szerszámot (spec tool) nem lehetett elfordítani a „clutch” szorulása miatt, ezért a HSCU cseréje vált szükségessé.
- 2.3.4. A HSCU cseréjét a vonatkozó előírások alapján végrehajtották, majd feltöltötték olajjal és végrehajtották a be szabályozását és a működéspróbáját, melyet rendben találtak.
- 2.3.5. A műszaki szolgálat az elvégzett munkákat és ellenőrzéseket a 0367326 számú AFL lapon, és a 2051/52/53 számú Job Sheet-en előírás szerűen okmányolta.
- 2.4. A lecserélt meghibásodott egységet a Malév Rt. a Fokker céghez javításba küldte és részletes „ Shop Report”-ot kért a meghibásodás okáról.
- 2.5. A MALÉV Mérnökszolgálati Osztály típusvezető mérnöke tájékoztatta a gyártót a bekövetkezett repülőeseményről.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

- 3.1. A repülőgép 2003. 12. 03-i budapesti kényszerleszállása a „ Horizontal Stabilizer Control Unit” belső meghibásodása –megszorulása- miatt következett be.
- 3.2. A szóban forgó megszorulást a HSCU több elemének meghibásodása idézte elő.
- 3.3. A repülőgép személyzete repülésre alkalmas, és jogosult volt.
A hajózó személyzet döntése a visszafordulást illetően célszerű és helyes volt.
- 3.4. A repülőgép érvényes légi alkalmassági bizonyítvánnyal rendelkezett, a meghibásodást leszámítva, repülésre alkalmas volt.

4. BIZTONSÁGI AJÁNLÁSOK

A HSCU berendezések meghibásodásával kapcsolatosan a biztonsági ajánlások a 2004-035 PoLéBiSz nyilvántartási szám alatti, illetve a MALÉV Rt. RBO 35R/2004 számon nyilvántartott repülőesemény (amely 2004. 03. 06-án történt a HA-LMA lj. repülőgéppel) szakmai vizsgálatá során készített zárójelentés tervezetében kerültek rögzítve. Az abban foglaltakkal jelen KSZB egyetért, további intézkedést azokon kívül nem tart szükségesnek.

A szakmai vizsgálatot a PoLéBiSz e jelentés aláírásával, majd közzétételével lezártnak tekinti.

2004. április 05.

Mészáros László
Igazgató

5. FÜGGELÉKEK

1.	Parancsnoki jelentés	2 oldal
2.	#0367326 számú AFL lap	1 oldal
3.	2051, 2052, 2053 számú Job Sheet	3 oldal
4.	Repair Order	1 oldal
5.	Adatrögzítő releváns grafikonjai	1 oldal
6.	Fényképek a meghibásodott berendezésről	1 oldal
7.	Goodrich strip finding report	4 oldal
8.	kivonatos másolat a 35R/2004 sz. zárójelentés tervezetből	1 oldal